

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

วิชาเคมี

เรื่อง การวัดปริมาณสาร

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ผู้สอน นางสาวฐานมาศ สุธสงวน

การวัดปริมาณสาร

- จำเป็นต้องมีการชั่ง ตวง และวัดปริมาณสาร
- การชั่ง ตวง วัด มีความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากอุปกรณ์ที่ใช้หรือผู้ทำปฏิบัติการที่จะส่งผลให้ผลการทดลองที่ได้มีค่ามากกว่าหรือน้อยกว่าค่าจริง

การวัดปริมาณสาร

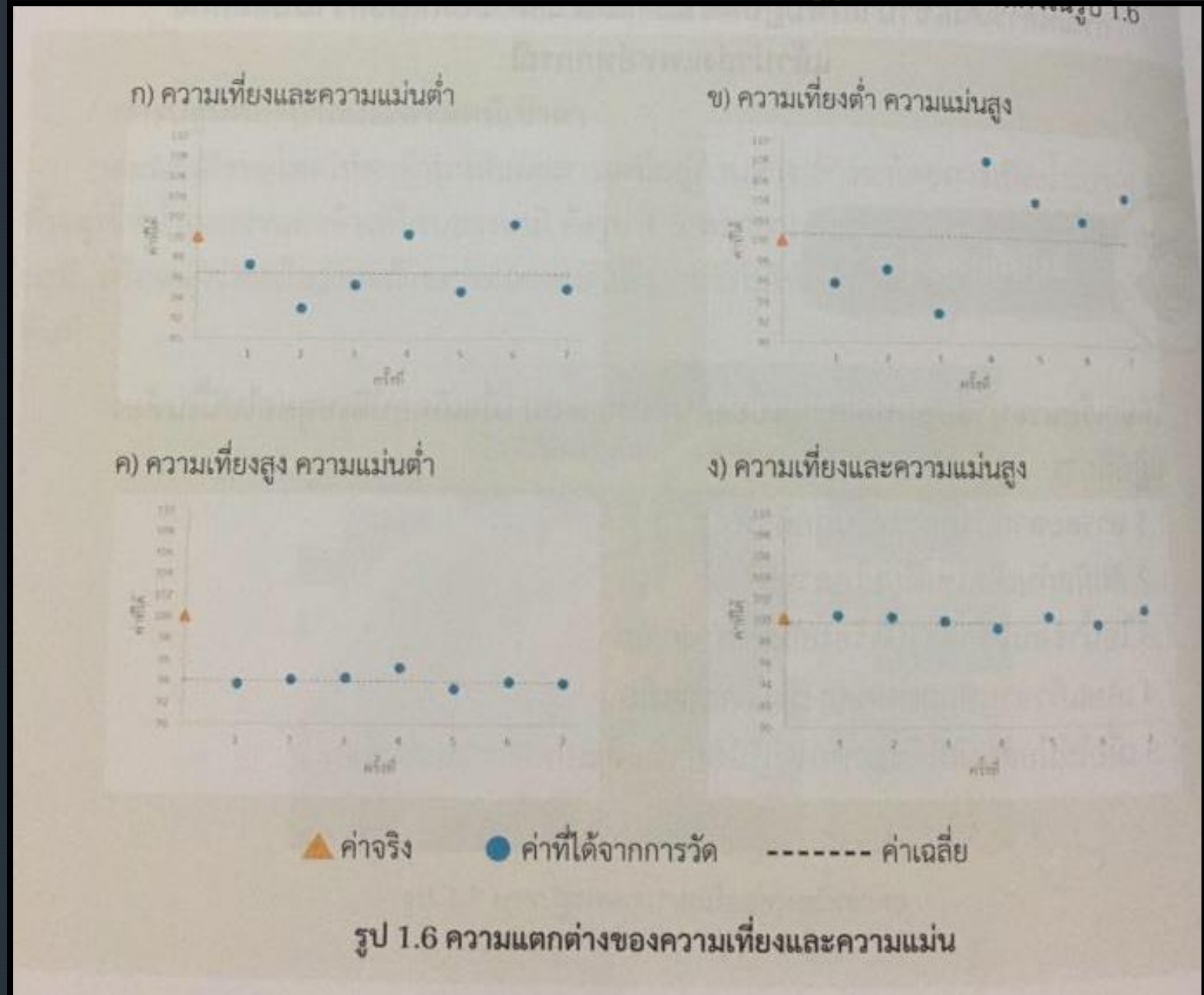
ความน่าเชื่อถือของข้อมูล สามารถพิจารณาได้จาก 2 ส่วนด้วยกัน คือ

- ความเที่ยง (precision) และ ความแม่นยำ (accuracy) ของข้อมูล
- ความเที่ยง คือ ความใกล้เคียงกันของค่าที่ได้จากการวัดซ้ำ
- ความแม่นยำ คือ ความใกล้เคียงของค่าเฉลี่ยจากการวัดซ้ำเทียบกับ

กับค่าจริง

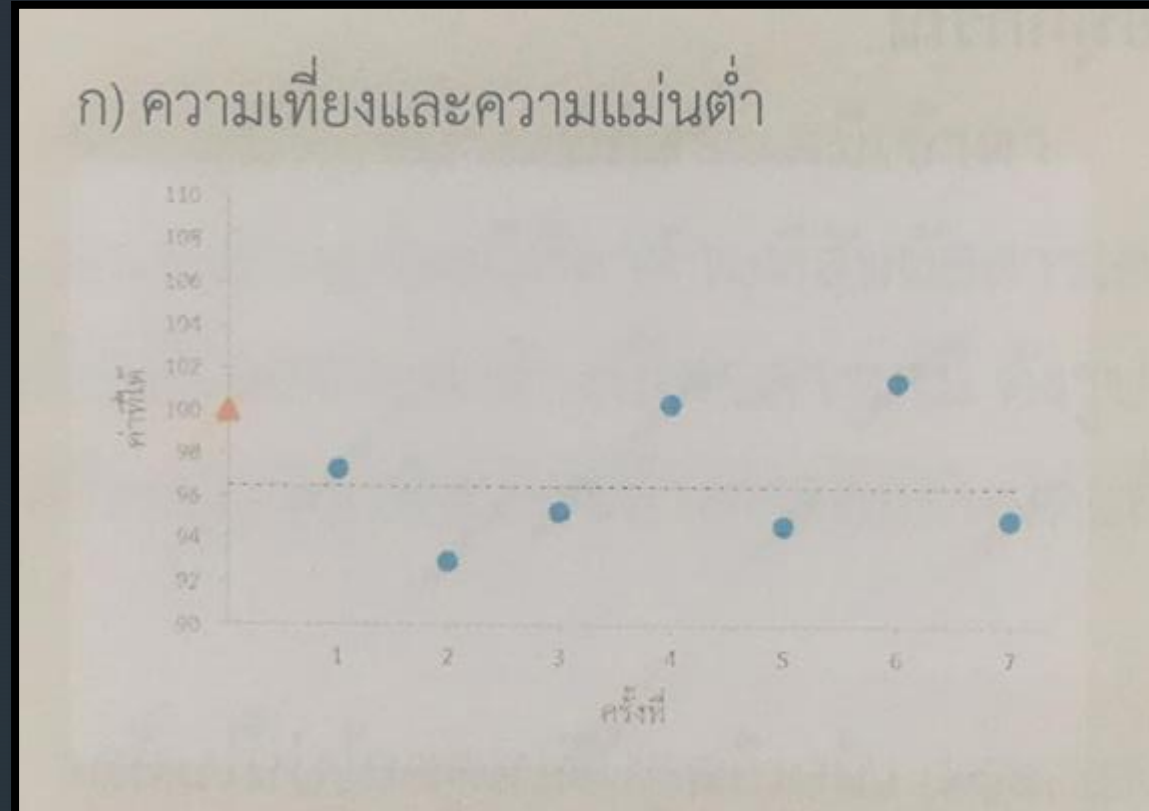
ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

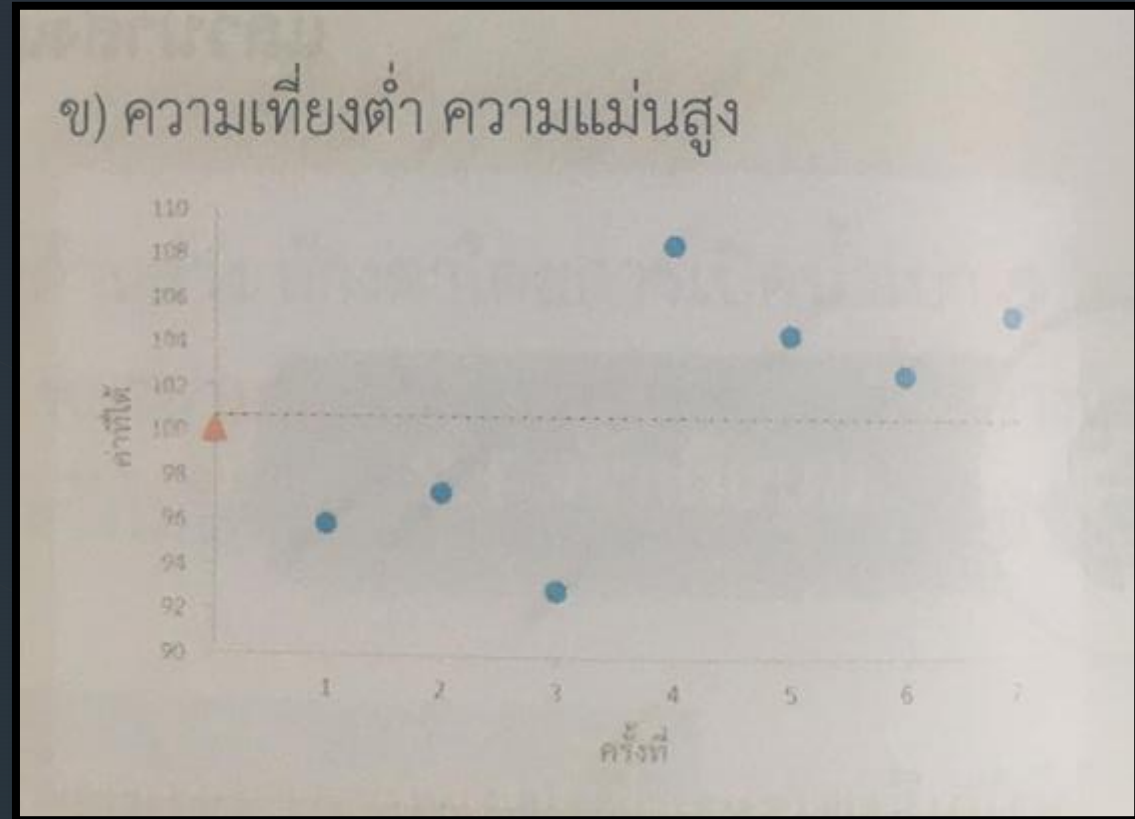
การวัดปริมาณสาร

ก) ข้อมูลมีการกระจายตัวมากและมีค่าเฉลี่ยที่ไม่ใกล้เคียงกับค่าจริง

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

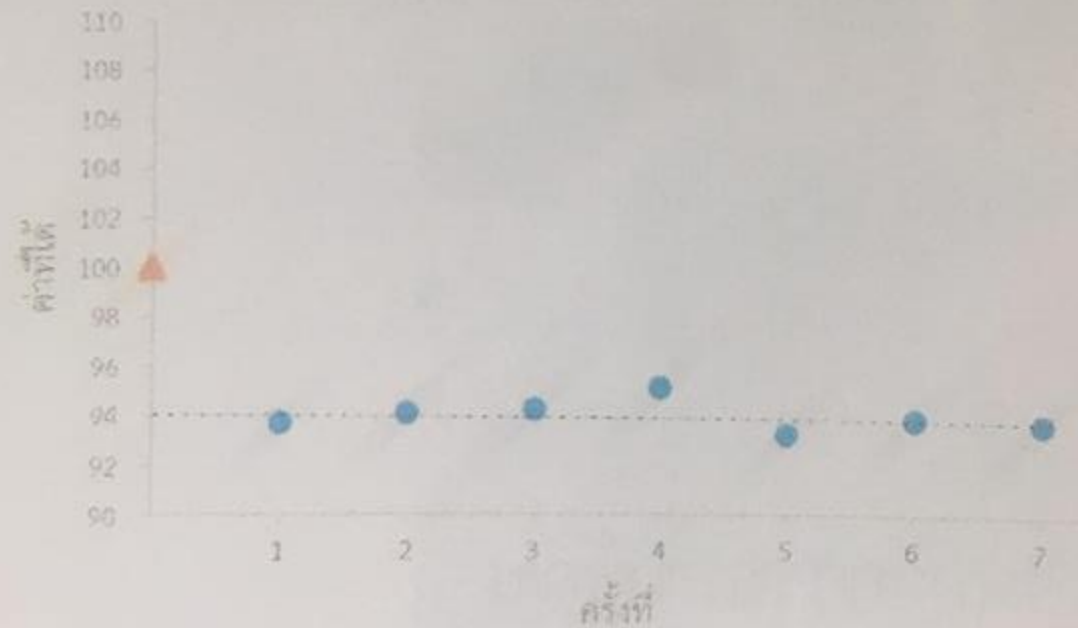
ข) ข้อมูลมีการกระจายตัวมากถึงแม้ว่าอาจให้ค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับค่าจริง ก็จัดเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือน้อย

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

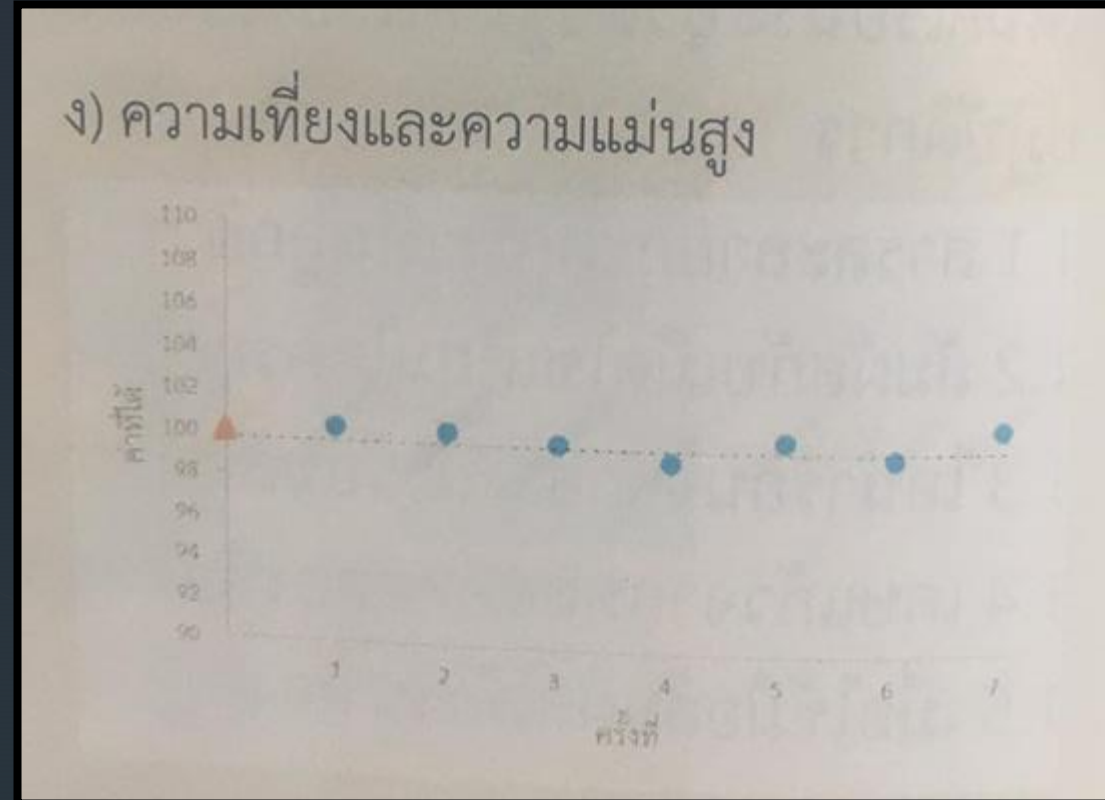
ค) ความเที่ยงสูง ความแม่นยำต่ำ

ค) ข้อมูลมีการกระจายตัวน้อยแต่มีค่าเฉลี่ยไม่ใกล้เคียงกับค่าจริง
จึงยังถือว่าเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือน้อยเช่นกัน

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

ง) ข้อมูลมีการกระจายตัวน้อยและมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับค่าจริง
จึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

การวัดปริมาณสาร

- ความเที่ยงและความแม่นยำของข้อมูลที่ได้จากการวัดขึ้นอยู่กับ
  - ทักษะของผู้ที่ทำการวัด
  - ความละเอียดของอุปกรณ์ที่ใช้
  - อุปกรณ์การวัดที่ใช้โดยทั่วไปในปฏิบัติการเคมี ได้แก่ อุปกรณ์ วัดปริมาตร และ อุปกรณ์วัดมวล ซึ่งมีระดับความละเอียดของอุปกรณ์และวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน

การวัดปริมาณสาร

การแบ่งกลุ่มอุปกรณ์วัดปริมาตร ได้แก่ ปีกเกอร์ ขวดรูปกรวย กระจกตวง
ปิเปตต์ บิวเรตต์และขวดกำหนดปริมาตร โดยใช้ความแม่นยำเป็นเกณฑ์
จะสามารถแบ่งกลุ่มได้อย่างไร

การวัดปริมาณสาร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตรสารเคมีที่เป็นของเหลวมีหลายชนิด

- แต่ละชนิดมีขีดและตัวเลขแสดงปริมาตรที่ได้รับการตรวจสอบมาตรฐาน
- กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ บางชนิดมีความคลาดเคลื่อนน้อย บางชนิด มีความคลาดเคลื่อนมาก
- การเลือกใช้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับปริมาตรและ ระดับความแม่นยำที่ต้องการ
- อุปกรณ์วัดปริมาตรบางชนิด เช่น ปีกเกอร์ ขวดรูปกรวย กระจกตวง เป็นอุปกรณ์ที่ไม่สามารถบอกปริมาตรได้แม่นยำมากพอสำหรับการทดลองในบางปฏิบัติการ

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

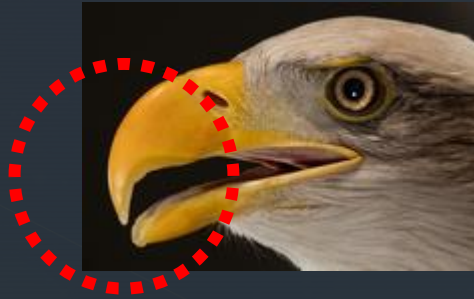
บีกเกอร์

บีกเกอร์ (beaker) มีลักษณะเป็นทรงกระบอกปากกว้าง มีขีดบอกปริมาตรในระดับมิลลิลิตร มีหลายขนาด ดังรูป

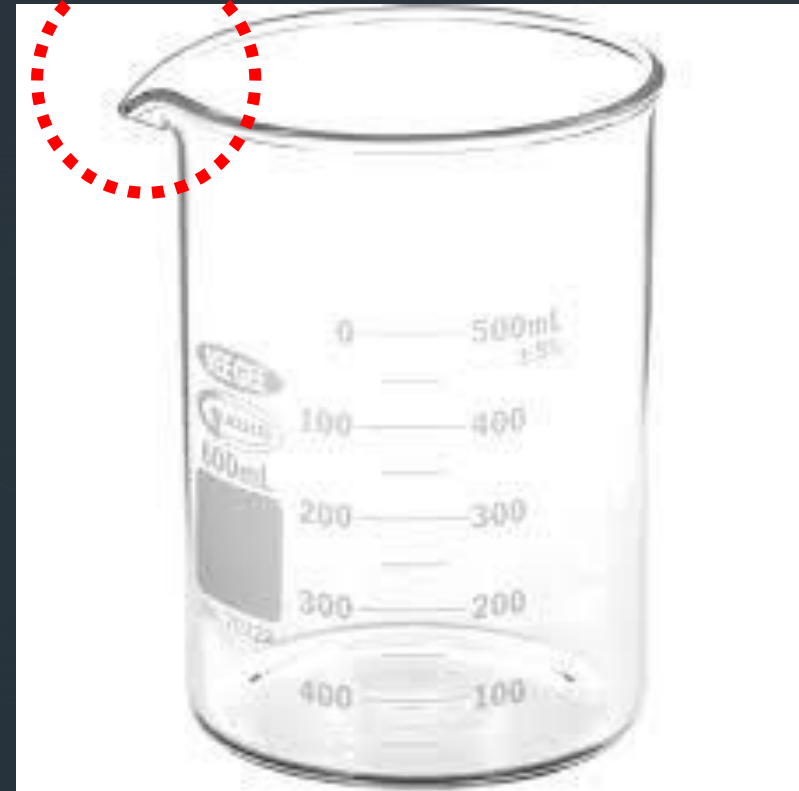

การวัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

บีกเกอร์ มาจากคำว่า beak
แปลว่า จะงอยปากนก
เนื่องจากที่บริเวณขอบบีกเกอร์
มีลักษณะคล้ายจะงอยปากของ
นก

การวัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

ขวดรูปกรวย

ขวดรูปกรวย (erlenmeyer flask)

มีลักษณะคล้ายผลชมพู่ มีขีดบอกปริมาตรใน

ระดับมิลลิลิตร มีหลายขนาด

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

กระบอกตวง

กระบอกตวง (measuring cylinder) มีลักษณะเป็นทรงกระบอก มีขีดบอกปริมาตรในระดับมิลลิลิตร มีหลายขนาด

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

- มีอุปกรณ์ที่สามารถวัดปริมาตรของของเหลวได้แม่นยำมากกว่าอุปกรณ์ข้างต้น
- มีทั้งที่เป็นการวัดปริมาตรของของเหลวที่บรรจุอยู่ภายใน
- การวัดปริมาตรของของเหลวที่ถ่ายเท เช่น ปิเปตต์ บิวเรตต์ ขวดกำหนดปริมาตร

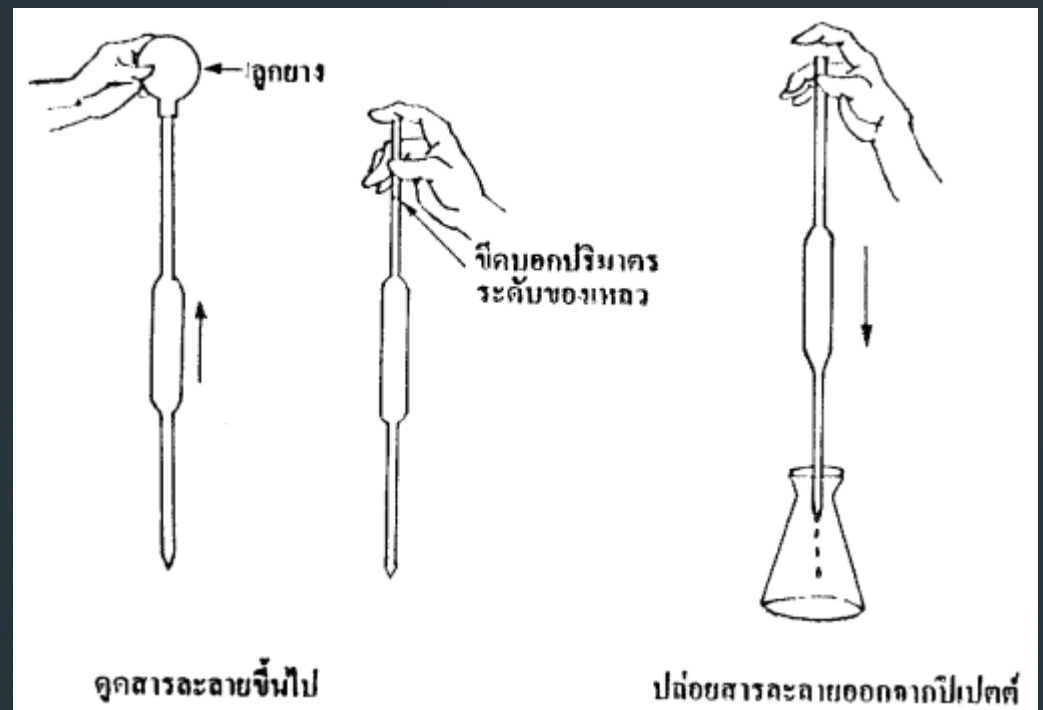
ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

ปิเปตต์

ปิเปตต์ (pipette) เป็นอุปกรณ์วัดปริมาตรที่มีความแม่นยำสูง ซึ่งใช้สำหรับถ่ายเทของเหลว ปิเปตต์ที่ใช้กันทั่วไปมี 2 แบบ คือ แบบปริมาตรซึ่งมีกระเปาะตรงกลาง มีขีดบอกปริมาตรเพียงค่าเดียว และแบบใช้ตวง มีขีดบอกปริมาตรหลายค่า

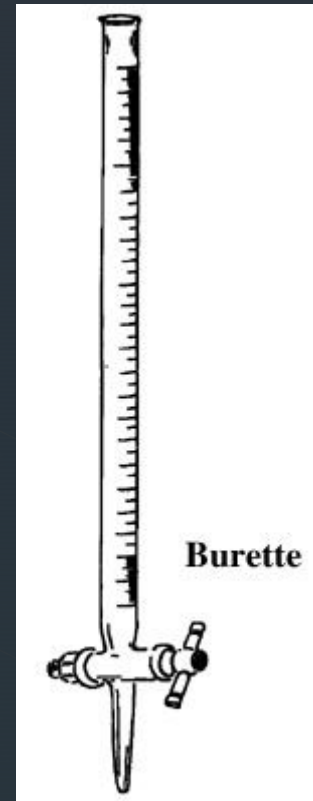
ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

บิวเรตต์ (Burette)

เป็นอุปกรณ์สำหรับถ่ายเทของเหลวในปริมาตรต่าง ๆ ตามที่ต้องการ มีลักษณะเป็นทรงกระบอกยาวที่มีขีดบอกปริมาตร และมีอุปกรณ์ควบคุมการไหลของของเหลวที่เรียกว่า ก๊อกปิดเปิด (stop cock)

ก๊อกปิดเปิด (stop cock)

การวัดปริมาณสาร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

ขวดกำหนดปริมาตร (volumetric flask)

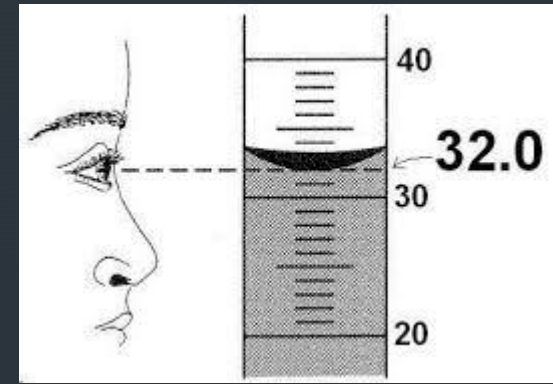
เป็นอุปกรณ์สำหรับวัดปริมาตรของของเหลวที่บรรจุอยู่ภายในใช้สำหรับเตรียมสารละลายที่ต้องการความเข้มข้นแน่นอน มีขีดบอกปริมาตรเพียงขีดเดียวมีจุกปิดสนิท ขวดกำหนดปริมาตรมีหลายขนาด

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตร

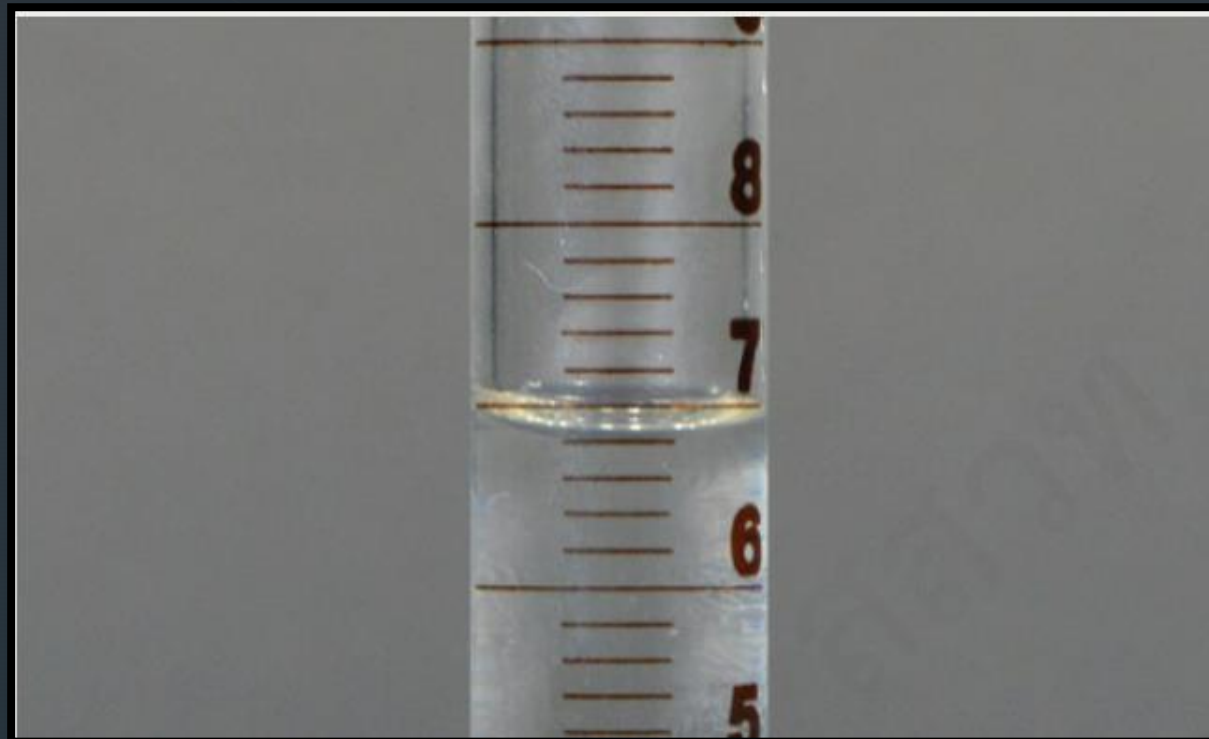
- การอ่านปริมาตรของของเหลว ให้ถูกวิธี
- ต้องให้สายตาอยู่ระดับเดียวกับระดับส่วนโค้งของของเหลว
- โดยถ้าส่วนโค้งของ ของเหลวมีลักษณะเว้า ให้อ่านปริมาตรที่จุดต่ำสุดของส่วนโค้งนั้น
- แต่ถ้าส่วนโค้งของของเหลวมี ลักษณะนูน ให้อ่านปริมาตรที่จุดสูงสุดของส่วนโค้งนั้น

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาตรสาร

ตรวจสอบความเข้าใจ

1. จากรูป ปริมาตรของของเหลวในกระบอกตวงมีค่าเท่าใด

ปริมาตรของของเหลว 6.80 มิลลิลิตร

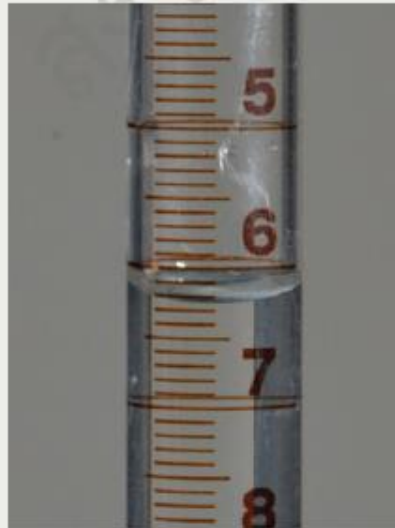
ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

ตรวจสอบความเข้าใจ

2. ปริมาตรเริ่มต้นและปริมาตรสุดท้ายจากการถ่ายเทของเหลวด้วยบิวเรตต์
เป็นดังรูปของเหลวที่ถ่ายเทได้มีปริมาตรเท่าใด

ปริมาตรเริ่มต้น 6.25 มิลลิลิตร

ปริมาตรเริ่มต้น

ปริมาตรสุดท้าย

ปริมาตรสุดท้าย 39.30 มิลลิลิตร

ของเหลวที่ถ่ายเทได้มีปริมาตร
33.05 มิลลิลิตร

การวัดปริมาตร

อุปกรณ์วัดปริมาตรบางชนิด เช่น
ปิเปตต์แบบปริมาตร ขวดกำหนด
ปริมาตร มีขีดบอกปริมาตรเพียงขีด
เดียว อุปกรณ์ประเภทนี้ออกแบบมา
เพื่อให้ใช้ในการถ่ายเทหรือบรรจุ
ของเหลวที่มีปริมาตรเพียงค่าเดียว
ตามที่ระบุบนอุปกรณ์ ดังนั้นผู้ใช้จึง
จำเป็นต้องพยายามปรับระดับ
ของเหลวให้ตรงกับขีดบอกปริมาตร

การวัดปริมาตร

การบันทึกค่าปริมาตรให้บันทึก
ตามขนาดและความละเอียดของ
อุปกรณ์ เช่น ปิเปตต์มีความ
ละเอียดของค่าปริมาตรถึงทศนิยม
ตำแหน่งที่สอง ดังนั้นปริมาตร
ของเหลวที่ได้จากการใช้ปิเปตต์
ขนาด 10 มิลลิลิตร บันทึกค่า
ปริมาตรเป็น 10.00 มิลลิลิตร

การวัดปริมาณสาร

อุปกรณ์วัดมวล

เครื่องชั่ง เป็นอุปกรณ์สำหรับวัดมวลของสารทั้งที่เป็นของแข็งและของเหลว ความน่าเชื่อถือของค่ามวลที่วัดได้ขึ้นอยู่กับความละเอียดของเครื่องชั่งและวิธีการใช้เครื่องชั่ง เครื่องชั่งที่ใช้ในห้องปฏิบัติการเคมีโดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ เครื่องชั่งแบบสามคาน (triple beam) และเครื่องชั่งไฟฟ้า (electronic balance)

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

อุปกรณ์วัดมวล

เครื่องชั่งแบบสามคาน (triple beam)

เข็มชี้

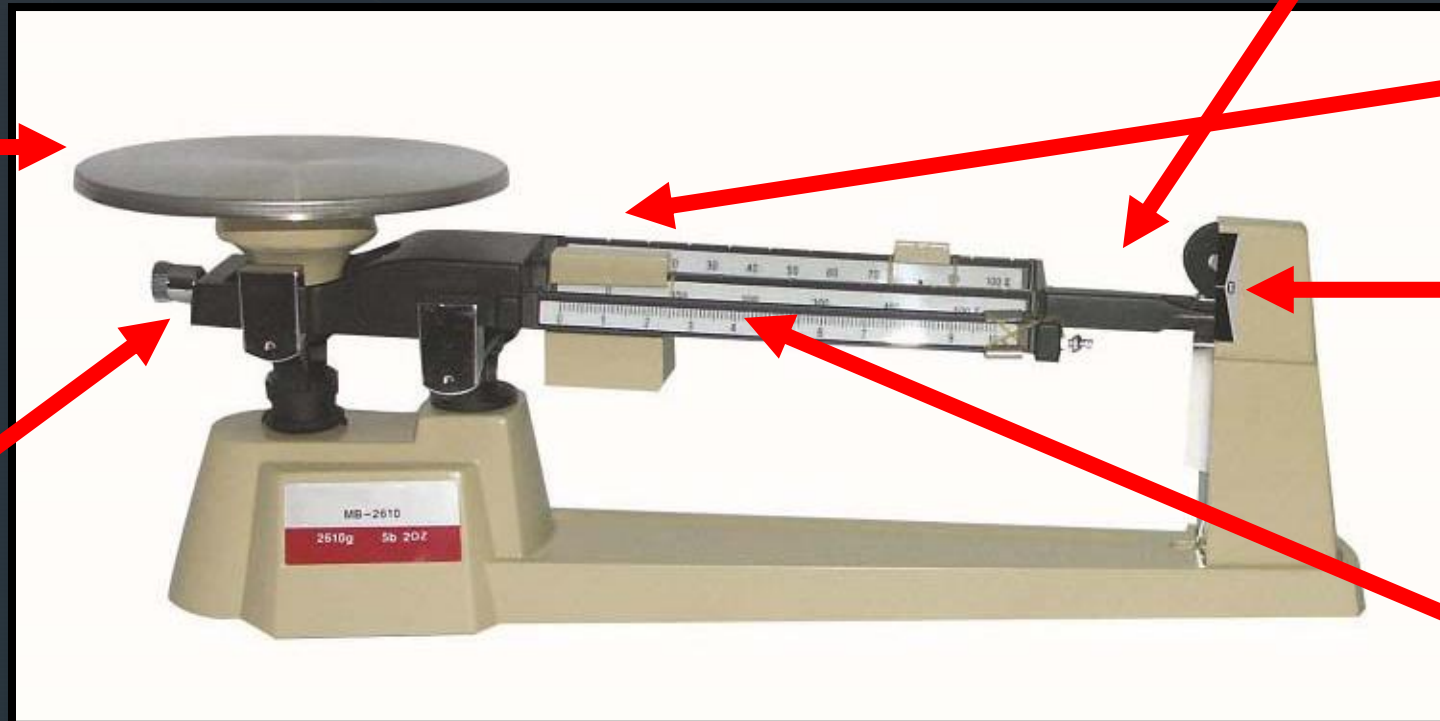
จานชั่ง

ตุ้มน้ำหนัก

ตำแหน่งสมดุล

สกรูสำหรับ
ปรับสมดุล

คานชั่ง

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

อุปกรณ์วัดมวล

เครื่องชั่งไฟฟ้า (electronic balance)

จานชั่ง

ลูกน้ำ

ปุ่ม เปิด-ปิด

จอแสดงผล

ปุ่มปรับศูนย์

การวัดปริมาณสาร

- ปัจจุบันเครื่องชั่งไฟฟ้าได้รับความนิยมมากขึ้น
- เนื่องจากสามารถใช้งานได้สะดวกและหาซื้อได้ง่าย
- ตัวเลขทศนิยมตำแหน่งสุดท้ายซึ่งเป็นค่าประมาณของเครื่องชั่งแบบสามคานมาจากการประมาณของผู้ชั่ง
- ขณะที่ทศนิยมตำแหน่งสุดท้ายของเครื่องชั่งไฟฟ้ามาจากการประมาณของอุปกรณ์

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

ค่าที่ได้จากการวัดด้วยอุปกรณ์การวัดต่าง ๆ ประกอบด้วย

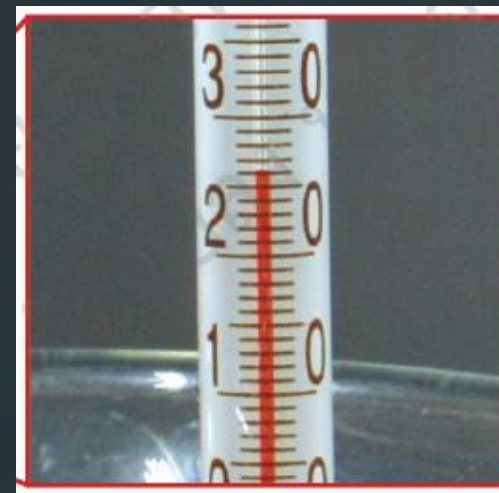
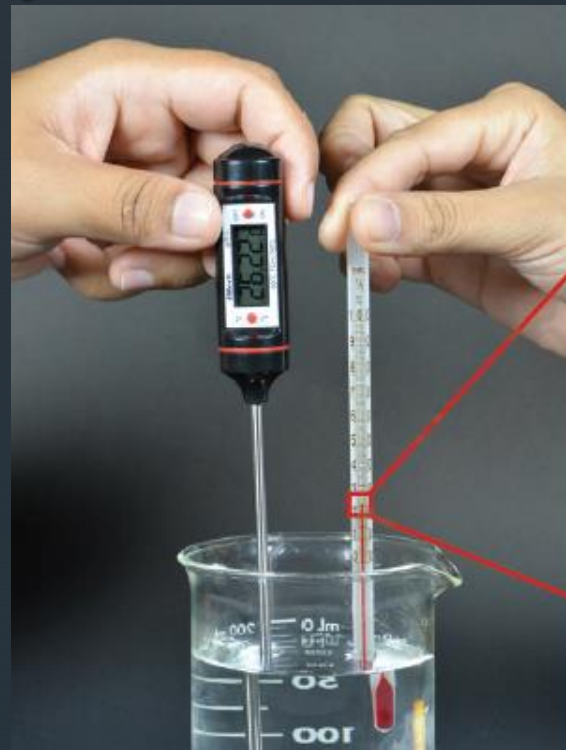
- ตัวเลขและหน่วย
- โดยค่าตัวเลขที่วัดได้จากอุปกรณ์แต่ละชนิดอาจมีความละเอียดไม่เท่ากัน
- การบันทึกและรายงานค่าการอ่านต้องแสดงจำนวนหลักของตัวเลขที่สอดคล้องกับความละเอียดของอุปกรณ์

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

อุณหภูมิที่อ่านได้จากเทอร์มอมิเตอร์ทั้งสอง มีค่าเท่าใด

การวัดอุณหภูมิ

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

- อุณหภูมิจากเทอร์มอมิเตอร์แบบดิจิทัลด่านได้เท่ากับ **26.22** องศาเซลเซียส
- อุณหภูมิจากเทอร์มอมิเตอร์ตำแหน่งของของเหลวอยู่ที่ขีดบอกอุณหภูมิ 26
- การบันทึกและรายงานค่าต้องมีการประมาณค่าในตำแหน่งสุดท้ายด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับความละเอียดของอุปกรณ์
- ดังนั้นอาจบันทึกอุณหภูมิที่ได้เป็น **26.0** องศาเซลเซียส โดยตัวเลขทุกตัวถือว่ามี ความสำคัญ และจำนวนหลักของตัวเลขทั้งหมด เรียกว่า เลขนัยสำคัญ (significant figure) ดังนั้นค่าที่ได้จากการวัดอุณหภูมิด้วยเทอร์มอมิเตอร์แบบดิจิทัลดและเทอร์มอมิเตอร์มีเลขนัยสำคัญ 4 และ 3 ตัว ตามลำดับ

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การนับเลขนัยสำคัญ

1. ตัวเลขที่ไม่มีเลขศูนย์ทั้งหมดนับเป็นเลขนัยสำคัญ เช่น

1.23   มีเลขนัยสำคัญ   3 ตัว

2. เลขศูนย์ที่อยู่ระหว่างตัวเลขอื่น นับเป็นเลขนัยสำคัญ เช่น

6.02   มีเลขนัยสำคัญ   3 ตัว

72.05   มีเลขนัยสำคัญ   4 ตัว

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การนับเลขนัยสำคัญ

3. เลขศูนย์ที่อยู่หน้าตัวเลขอื่น ไม่นับเป็นเลขนัยสำคัญ เช่น

0.25   มีเลขนัยสำคัญ   2   ตัว

0.025   มีเลขนัยสำคัญ   2   ตัว

4. เลขศูนย์ที่อยู่หลังตัวเลขอื่นที่อยู่หลังทศนิยม นับเป็นเลขนัยสำคัญ เช่น

0.250   มีเลขนัยสำคัญ   3   ตัว

0.0250   มีเลขนัยสำคัญ   3   ตัว

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การนับเลขนัยสำคัญ

5. เลขศูนย์ที่อยู่หลังเลขอื่นที่ไม่มีทศนิยม อาจนับหรือไม่นับเป็นเลขนัยสำคัญก็ได้ เช่น

100 อาจมีเลขนัยสำคัญเป็น 1 2 หรือ 3 ตัวก็ได้

เนื่องจากเลขศูนย์ในบางกรณีอาจมีค่าเป็นศูนย์จริง ๆ จากการวัด หรือเป็นตัวเลขที่ใช้แสดงให้เห็นว่าค่าดังกล่าวอยู่ในหลักร้อย

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การนับเลขนัยสำคัญ

6. ตัวเลขที่แน่นอน (exact number) เป็นตัวเลขที่ทราบค่าแน่นอนมีเลขนัยสำคัญเป็นอนันต์ เช่น

ค่าคงที่ เช่น $\pi = 3.142\dots$ มีเลขนัยสำคัญเป็นอนันต์

ค่าจากการนับ เช่น ปีเปตต์ 3 ครั้ง เลข 3 ถือว่ามีเลขนัยสำคัญเป็นอนันต์

ค่าจากการเทียบหน่วย เช่น 1 วัน มี 24 ชั่วโมง ทั้งเลข 1 และ 24 ถือว่ามีเลขนัยสำคัญเป็นอนันต์

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การนับเลขนัยสำคัญ

7. ข้อมูลที่มีค่าน้อย ๆ หรือมาก ๆ ให้เขียนในรูปของสัญกรณ์วิทยาศาสตร์ โดยตัวเลขสัมประสิทธิ์ ทุกตัวนับเป็นเลขนัยสำคัญ เช่น

6.02×10^{23}	มีเลขนัยสำคัญ 3 ตัว
1.660×10^{-24}	มีเลขนัยสำคัญ 4 ตัว

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การนับเลขนัยสำคัญ

ค่าตัวเลข 100 ในตัวอย่างข้อ 5 สามารถเขียนในรูปของสัญกรณ์วิทยาศาสตร์แล้วแสดงเลขนัยสำคัญได้อย่างชัดเจน เช่น

1×10^2	มีเลขนัยสำคัญ	1	ตัว
1.0×10^2	มีเลขนัยสำคัญ	2	ตัว
1.00×10^2	มีเลขนัยสำคัญ	3	ตัว

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การนับเลขนัยสำคัญ

- การนำค่าตัวเลขที่ได้จากการวัดมาคำนวณ
- จะต้องคำนึงถึงเลขนัยสำคัญของผลลัพธ์
- โดยการคำนวณส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับตัวเลขที่ได้จากอุปกรณ์ที่แตกต่างกันทั้งหน่วยและความละเอียด
- ดังนั้นต้องมีการตัดตัวเลขในผลลัพธ์ด้วยการปิดเศษ ดังต่อไปนี้

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การปัดตัวเลข

การปัดตัวเลข (rounding the number) พิจารณาจากตัวเลขที่อยู่ถัดจากตำแหน่งที่ต้องการดังนี้

1. กรณีที่ตัวเลขถัดจากตำแหน่งที่ต้องการมีค่าน้อยกว่า 5 ให้ตัดตัวเลขที่อยู่ถัดไปทั้งหมด เช่น

5.7432 ถ้าต้องการเลขนัยสำคัญ 2 ตัว   ปัดเป็น 5.7

ถ้าต้องการเลขนัยสำคัญ 3 ตัว   ปัดเป็น 5.74

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การปัดตัวเลข

2. กรณีที่ตัวเลขถัดจากตำแหน่งที่ต้องการมีค่ามากกว่า 5 ให้เพิ่มค่าของตัวเลขตำแหน่งสุดท้าย ที่ต้องการอีก 1 เช่น

3.7892 ถ้าต้องการเลขนัยสำคัญ 2 ตัว ปัดเป็น 3.8

ถ้าต้องการเลขนัยสำคัญ 3 ตัว ปัดเป็น 3.79

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การปัดตัวเลข

3. กรณีที่ตัวเลขถัดจากตำแหน่งที่ต้องการมีค่าเท่ากับ 5 และมีตัวเลขอื่นที่ไม่ใช่ 0 ต่อจากเลข 5 ให้เพิ่มค่าของตัวเลขตำแหน่งสุดท้ายที่ต้องการอีก 1 เช่น

2.1652 ถ้าต้องการเลขนัยสำคัญ 3 ตัว ปัดเป็น 2.17

กรณีที่ตัวเลขถัดจากตำแหน่งที่ต้องการมีค่าเท่ากับ 5 และมี 0 ต่อจากเลข 5 ให้พิจารณาโดยใช้หลักการในข้อ 4

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การปัดตัวเลข

4. กรณีที่ตัวเลขถัดจากตำแหน่งที่ต้องการมีค่าเท่ากับ 5 และไม่มีเลขอื่นต่อจากเลข 5 ต้องพิจารณาตัวเลขที่อยู่หน้าเลข 5 ดังนี้

4.1 หากตัวเลขที่อยู่หน้าเลข 5 เป็นเลขคี่ ให้ตัวเลขดังกล่าวบวกค่าเพิ่มอีก 1 แล้วตัดตัวเลขตั้งแต่เลข 5 ไปทั้งหมด เช่น 0.635 ถ้าต้องการเลขนัยสำคัญ 2 ตัว ปัดเป็น 0.64

4.2 หากตัวเลขที่อยู่หน้าเลข 5 เป็นเลขคู่ ให้ตัวเลขดังกล่าวเป็นตัวเลขเดิม แล้วตัดตัวเลขตั้งแต่เลข 5 ไปทั้งหมด เช่น 0.645 ถ้าต้องการเลขนัยสำคัญ 2 ตัว ปัดเป็น 0.64

สำหรับการคำนวณหลายขั้นตอน การปัดตัวเลขของผลลัพธ์ให้ทำในขั้นตอนสุดท้ายของการคำนวณ

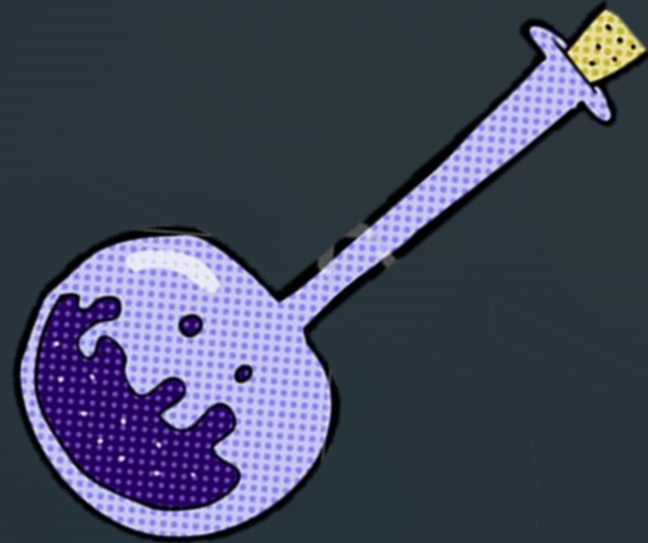
ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การบวกและการลบ

ในการบวกและลบ ผลลัพธ์ที่ได้จะมีจำนวนตัวเลขที่อยู่หลังจุดทศนิยมเท่ากับข้อมูลที่มีจำนวนตัวเลขที่อยู่หลังจุดทศนิยมน้อยที่สุด

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การบวกและการลบ

Ex.1

1.2 + 3.45 + 6.789 มีผลลัพธ์เท่าใด

วิธีทำ $1.2 + 3.45 + 6.789 = 11.439$

ผลลัพธ์ที่ได้ต้องปัดเป็น 11.4 ซึ่งมีตัวเลขหลังจุดทศนิยม 1 ตำแหน่ง ตามจำนวนที่มีเลขหลังจุดทศนิยมน้อยที่สุด คือ 1.2

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การบวกและการลบ

Ex.2

$31.5 - 12.35 + 27.27$ มีผลลัพธ์เท่าใด

วิธีทำ $31.5 - 12.35 + 27.27 = 46.42$

ผลลัพธ์ที่ได้ต้องปัดเป็น 46.4 ซึ่งมีตัวเลขหลังจุดทศนิยม 1 ตำแหน่ง ตามจำนวนที่มีเลขหลังจุดทศนิยมน้อยที่สุด คือ 31.5

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การคูณและการหาร

ในการคูณและการหาร ผลลัพธ์ที่ได้จะมีจำนวนเลขนัยสำคัญเท่ากับข้อมูลที่มีเลขนัยสำคัญน้อยที่สุด ดังตัวอย่าง

Ex.1 2.279×6.51 มีผลลัพธ์เท่าใด

วิธีทำ $2.279 \times 6.51 = 14.83629$

ผลลัพธ์ที่ได้ต้องปัดเป็น 14.8 ซึ่งมีเลขนัยสำคัญ 3 ตัว ตามจำนวนที่มีเลขนัยสำคัญน้อยที่สุดคือ 6.51

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การคูณและการหาร

Ex.2 $7.44 \times 4.3 \div 2.48$ มีผลลัพธ์เท่าใด

วิธีทำ $7.44 \times 4.3 \div 2.48 = 12.9$

ผลลัพธ์ที่ได้ต้องปัดเป็น 13 ซึ่งมีเลขนัยสำคัญ 2 ตัว ตามจำนวนที่มีเลขนัยสำคัญน้อยที่สุด คือ 4.3

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การคำนวณที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขที่แม่นยำ

การคำนวณไม่ต้องพิจารณาเลขนัยสำคัญของตัวเลขที่แม่นยำ ดังตัวอย่าง

Ex.1 ชั่งน้ำปริมาตร 10.0 มิลลิลิตร 3 ครั้ง ที่อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส ได้มวลเป็น 10.01 9.98 และ 10.02 กรัม มวลเฉลี่ยของน้ำเป็นเท่าใด

วิธีทำ

$$\begin{aligned}\text{มวลเฉลี่ยของน้ำ} &= \frac{10.01 + 9.98 + 10.02}{3} \\ &= 10.0033\end{aligned}$$

ความปลอดภัยและทักษะในปฏิบัติการเคมี

การวัดปริมาณสาร

เลขนัยสำคัญ (significant figure)

การคำนวณที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขที่แม่นยำ

ในขั้นแรกเป็นการหาผลรวม ผลลัพธ์ที่ได้จะมีตัวเลขหลังจุดทศนิยม 2 ตำแหน่ง ทำให้มีเลขนัยสำคัญ 4 ตัว เมื่อหารด้วย 3 ซึ่งเป็นตัวเลขที่แม่นยำที่ไม่นำมาพิจารณาเลขนัยสำคัญ ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้จากการหารต้องปัดเศษเป็น 10.00 กรัม ซึ่งมีเลขนัยสำคัญ 4 ตัว ดังนั้น มวลเฉลี่ยของน้ำ เท่ากับ 10.00 กรัม